

Interviuri cu laureați ai Premiului Nobel pentru Economie 2007

ERIC MASKIN „Multe dintre cele mai importante provocări la care trebuie să facă față lumea de astăzi sunt legate de schimbările climatice“

- Ați luat Premiul Nobel pentru o teorie puțin cunoscută publicului larg...

- „Teoria designului mecanismelor“ este aplicabilă, în special, în procesele ce implică luarea unor decizii publice. Multe dintre cele mai importante provocări la care trebuie să facă față lumea de astăzi sunt cele referitoare la schimbările climatice. Dovezile științifice sunt fără dubiu. Modificările climatice se datorează omului. Întrebarea este: ce trebuie și ce putem să facem ca să rezolvăm problema? Aici sper că „Teoria designului mecanismelor“ să fie de ajutor. Cumva, trebuie să ne unim eforturile, trebuie să învățăm cu toții să colaborăm pentru a rezolva problema. Trebuie să elaborăm un tratat sau un mecanism care să poată implementa un program referitor la reducerea emisiilor de CO₂ și de alte gaze cu efect de seră. Aceasta cred că este cea mai mare provocare pentru domeniul științelor. În Europa, problema modificărilor climatice a fost luată mult mai în serios decât în oricare altă parte din lume. Uniunea Europeană a tratat cu atenție această problemă și există deja scheme funcționale privind comerțul cu dioxid de carbon. Se mai pot face încă multe și în Europa, dar există un început!

- Când ați elaborat „teoria designului mecanismelor“, vă gândeați la încălzirea globală?

- Nu, pentru că noi am început să lucrăm la teoria asta acum 30 de ani. Încălzirea globală este un proces nou, nu se știa prea mult pe-atunci și nu se vorbea la fel de mult. Sunt multe probleme astăzi care sperăm să poată fi rezolvate cu ajutorul modelelor noastre și care n-au putut fi anticipate.

- Ați spus în cadrul conferinței de presă că v-ați dori o mai mare colaborare între științele economice și cele ce studiază

comportamentul uman, cele sociale, ecologia. De ce?

- Pentru că toate aceste discipline au perspective diferite asupra aceleiași probleme. Ele folosesc metode diferite, au abordări diferite și cred că ar fi foarte util dacă am folosi în comun resursele tuturor acestor domenii. Cred că o colaborare interdisciplinară este o idee foarte bună.

- Într-o lucrare a dumneavoastră susțineți că patentarea în industria de software nu este chiar atât de benefică pe cât ar părea la prima vedere. De ce?

- E cam mult spus că sunt împotriva patentării softurilor. Ce am spus este că un posibil motiv pentru care patentarea în industria de soft s-ar putea să nu fie o idee atât de bună (dar este doar un posibil motiv) este pentru că industria de software este o industrie secvențială, ca să spunem așa, în sensul că fiecare inovare este realizată pe baza unor progrese anterioare. Necazul cu patentele este că încurajează inovările inițiale, dar apoi fac următoarea inovare mai dificilă. Pentru că dacă ai făcut o descoperire și

ai patentat-o, dacă eu vreau să o îmbunătățesc și să fac ceva încă și mai bun, voi avea greutăți pentru că îmi va trebui aprobarea ta, și nu numai, va trebui poate să urmez chiar ideile tale. Pentru că tu deții monopolul pe această descoperire. Iar asta îngreunează orice încercare de a aduce îmbunătățiri. Așa că în industrii precum cea de software, a căror natură este foarte secvențială, patentele pot fi chiar o frână.

- Ce veți face cu banii primiți ca premiu?

- Familia mea este într-o situație mai deosebită. Noi avem un fiu care are un handicap foarte sever și care necesită o atenție

foarte specială. Și tocmai pentru a reliefa toate eforturile care se fac și pentru a-i face pe oameni conștienți de problemele și nevoile pe care copiii și adulții aflați în situația lor le au, ne-am gândit să donăm o mare parte din bani școlii unde învață fiul nostru, Fundația „Camp Hill“, o instituție extraordinară în Pennsylvania, înființată în Marea Britanie, dar care există peste tot în Statele Unite și în Europa.

Unul dintre cele mai importante lucruri pe care le-au avut Statele Unite a fost această politică de finanțare a cercetărilor, care uneori a condus la un adevărat exod al creierelor din multe țări spre America [...]. Tinerii cercetători care își lucrau teza de doctorat în Statele Unite puteau face aplicații pentru fonduri direct la Fundația Națională pentru Știință, în timp ce în Europa banii ajung în special la cercetătorii seniori. Sunt apoi cercetătorii tineri care își spun: „Cred că mă voi duce acolo unde și tinerii cercetători pot primi fonduri“. Asta a funcționat în domeniul meu și cred că funcționează și în multe alte domenii, în favoarea Statelor Unite.

Finanțarea cercetării și tineretul

La Princeton, în casa lui Einstein

- La Princeton, locuiți în casa care i-a aparținut lui Albert Einstein...

- A fost doar o întâmplare! Eu lucrez la Institutul de Studii Avansate din Princeton, acolo unde a lucrat și Albert Einstein. Familia sa a donat casa institutului, cu condiția să o poată locui orice cercetător afiliat cu institutul, care ar dori asta. Nu au vrut să o facă muzeu, au vrut să fie locuibilă. Când noi ne-am mutat la Princeton, în anul 2000, casa tocmai se eliberase... am avut noroc, căci ne-a plăcut și ne-am dorit să ne mutăm în ea.

- Se poate spune că este o casă cu noroc fiindcă sunteți al treilea laureat Nobel care a locuit acolo... Care vă așteptați să fie următoarea descoperire importantă, revoluționară în domeniul științelor economice și care să aibă un impact deosebit asupra celorlalte științe?

- E greu de prezis viitorul... Vă pot spune însă ce mi-aș dori eu să se întâmple revoluționar în domeniul economic - nu pot spune când se va întâmpla asta, dar cu siguranță se va întâmpla: să ajungem să avem o mai bună înțelegere a interacțiunilor dintre științele economice și psihologie. Sunt mulți cei care lucrează acum la frontierele celor două științe și care au ajuns la progrese remarcabile. Aștept încă acea teorie revoluționară care le va permite economiștilor să se folosească de toate cunoștințele pe care ni le oferă psihologia în predicția comportamentului uman. Cred că acesta este valul viitorului. Științele economice, antropologia, biologia și ecologia evoluționiste etc. Granițele dintre acestea sunt artificiale și artificial menținute și cred că în timp ar trebui să dispară.

ROBERT MYERSON

- Ce v-a determinat să vă îndreptați spre acest domeniu specific, al „designului mecanismului economic“?

- În parte, faptul că trebuie să înțelegem cum ar putea societatea să funcționeze mai bine pentru ca noi toți să putem trăi într-o lume liniștită, să înțelegem problemele săracilor și bogăților, să înțelegem cum putem construi o societate mai bună și, personal, cred că o teorie fundamentală, dacă este elaborată bine, ne poate ajuta să înțelegem mai în profunzime problemele sociale. Am abordat acest domeniu dintr-o perspectivă metodologică pentru că am văzut întrebări esențiale în modele generale foarte abstracte, pe care nimeni nu părea să știe să le analizeze, pe la începutul anilor '70. Un deceniu mai târziu, erau rezolvate. Problema aceasta, a încălzirii globale este, fără discuție, o problemă științifică. Chimia, fizica sunt domeniile care vor trebuie să preseze pentru a găsi soluțiile tehnice cele mai bune; dar, în cele din urmă, este și o problemă socială, aceea de a crea instituțiile internaționale care să implementeze politicile pe care cercetătorii din domeniile științelor fizice le vor găsi. Domeniul mediului inconjurător, schimbările climatice reprezintă cel mai bun exemplu de convergență: a științelor exacte cu cele economice, cu cele sociale, dar și cu politicul - dovada: Premiul Nobel pentru pace de anul acesta!

- Vă mai amintiți cum i-ați cunoscut pe Leonard Hurvitz și pe Eric Maskin?

- Cu Eric Maskin am fost coleg de clasă, la facultate. Nu-mi amintesc cum l-am întâlnit pe Leonard Hurvitz. Auzisem de el, îi știam activitatea, dar cercetările mele erau legate mai mult de ale lui John Harshani, care lucra pe teoria jocului, în jocuri cu informație incompletă, pentru care a și luat Premiul Nobel (pentru economie) în 1995, împreună cu Nash și Zeltin.

„Trebuie să înțelegem cum am putea să facem societatea să funcționeze mai bine“

Pe vremea când eu eram la Universitatea Northwestern, Leonid Hurvitz era în Minnesota; Northwestern și Minnesota sunt învecinate, așa că erau relații foarte strânse între noi. L-am văzut de foarte multe ori, dar nu-mi mai amintesc cum l-am întâlnit.

- Vă mai amintiți dacă a fost vreun moment în care să vă fi dat seama cât de importantă era teoria la care lucrați și că, într-o zi, veți primi Premiul Nobel?

- Nu poți ști niciodată dacă și când vei lua Premiul Nobel! Eu aveam un model teoretic al negocierii cu informații incomplete și, dintr-o dată, am realizat că această teorie matematică, la care lucram, poate fi aplicată pentru a obține profit maxim într-o licitație. Dintr-o dată am realizat că teoria mea are aplicații practice foarte importante. Am simțit că este importantă, chiar dacă la sfârșitul anilor '70 nu erau mulți economiști interesați de astfel de jocuri cu informații incomplete. Noi suntem teoreticieni. Există multe povești de succes și multe descoperiri care au constituit breșe în domeniile lor, dar acestea n-au fost întotdeauna cele așteptate sau presupuse. Pentru mine, interesul pentru teoria designului mecanismelor a venit dintr-o foarte abstractă curiozitate despre cum ar trebui să fie cadrul analitic general pentru multe întrebări din

domeniul științelor sociale. Erau părți lipsă în acel cadru general și am început să caut mai atent. Îmi amintesc, eram la o conferință la Stanford, și dintr-o dată, mi-am dat seama că metodele matematice pe care le pusesem la punct puteau fi folosite pentru a realiza designul optim al licitațiilor.

- Ați spus, în cursul conferinței de presă (de la Academia Regală de Științe a Suediei) că mai sunt încă multe întrebări rămase fără răspuns. Care credeți că este cea mai importantă la care dumneavoastră ați dori să găsiți răspuns? Din perspectiva unui economist.

- Cred că cea mai mare problemă a economiei este să găsească o explicație convingătoare despre modul în care se poate ajunge la un astfel de decalaj între țări, cum de pot exista națiuni extraordinar de prospere și altele foarte sărace. Asta este, prin analogie cu fizica, „materia neagră“ a economiei. Raportul de avere dintre bogați și săraci este de 30 la 1, iar înțelegerea acestei situații este o problemă serioasă. Eu cred că ceea ce ne trebuie sunt modele teoretice mai bune ale modului în care începe dezvoltarea economică, să încercăm să înțelegem sistemele sociale tribale și feudale, să încercăm să înțelegem logica acelor sisteme sociale pentru a înțelege originea pieței libere, modul cum se ajunge de la societăți tradiționale

la structuri ce fac posibile societăți moderne bogate. Iată marea întrebare!

- Puteți vorbi despre teoriile dumneavoastră în corelație cu schimbările climatice...?

Întrebări la care nu am încă un răspuns...

- Premiile Nobel de anul acesta pentru fizică, chimie, pace și economie sunt o foarte bună ocazie ca să devenim conștienți că există o știință a schimbărilor climatice, există științe care studiază chimia și fizica atmosferei, pe care trebuie să

le folosim pentru a putea înțelege care sunt amenințările, la adresa mediului inconjurător, la care ne expunem și ce fel de politici ne trebuie. Ei bine, acestea nu pot fi implementate fără instituțiile sociale. Iar asta este o întrebare din domeniul științelor sociale. Cum să creăm instituțiile sociale care să permită aplicarea legilor? Știu că este o întrebare grea și nu am un răspuns. Știu că ar trebui să-l am, dar nu îl am.

- Când ați elaborat „teoria designului mecanismelor“, vă gândeați la încălzirea globală?

- Nu am încă o teorie care să ofere soluții pentru fenomenul încălzirii globale, dar ideea de a institui sancțiuni pentru cei care încălcă normele o dată stabilite cred că este fezabilă [...]. Dacă nu vom avea un model care să funcționeze cred că nici politicile sociale nu vor funcționa. Specialiștii din domeniile științelor sociale și al celor economice vor fi parte din dialogul care va trebui să existe cu oamenii de știință pentru a găsi rezolvări.

CORINA NEGREA,
Stockholm, decembrie 2007